

درآمدی بر رویکرد های اقدامات تامینی و تربیتی در راستای باز اجتماعی کردن زندانیان

محسن رستمی

دانش آموخته ی کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نورآباد ممسنی، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی درآمدی بر رویکرد های اقدامات تامینی و تربیتی در راستای باز اجتماعی کردن زندانیان انجام گردید روش پژوهش توصیفی تحلیلی بود. یافته ها نشان دادند اقدامات تامینی و تربیتی به عنوان یکی از ارکان اساسی نظام کیفری، با هدف اصلاح، تربیت و بازپروری زندانیان طراحی شده اند تا ضمن تأمین امنیت جامعه، زمینه بازاجتماعی شدن و کاهش نرخ بازگشت به جرم را فراهم آورند. این رویکردها بر پایه احترام به کرامت انسانی، رعایت حقوق زندانیان، و بهره گیری از روش های آموزشی، تربیتی، حرفه آموزی و حمایت های روانی-اجتماعی استوارند. سازمان زندان ها و اقدامات تامینی و تربیتی کشور با اجرای برنامه های متنوعی از جمله آموزش های مذهبی، فرهنگی، حرفه آموزی، اشتغال، و حمایت از خانواده زندانیان، تلاش می کند تا زندانیان را برای بازگشت شرافتمندانه به جامعه آماده سازد. همچنین، تأکید بر ایجاد فضای انسانی و محبت آمیز در زندان ها، ارتقاء سلامت جسمی و روانی زندانیان، و استفاده از روش های نوین نظیر مددکاری اجتماعی و روانشناسی، از دیگر ویژگی های این رویکردهاست. این اقدامات در قالب مؤسسات تامینی مانند کانون اصلاح و تربیت و مراکز حرفه آموزی اجرا می شوند و با هدف کشف علل ارتکاب جرم و پیشگیری از تکرار آن، به بازسازی هویت اجتماعی زندانیان کمک می کنند. بدین ترتیب، اقدامات تامینی و تربیتی نه تنها به عنوان ابزار تنبیهی بلکه به عنوان فرآیندی اصلاحی و حمایتی، نقش کلیدی در تحقق عدالت کیفری و توسعه امنیت اجتماعی ایفا می کنند.

واژگان کلیدی: رویکرد ها، اقدامات تامینی و تربیتی، باز اجتماعی کردن، زندانیان

مقدمه

اقدامات تامینی و تربیتی به عنوان بخشی جدایی ناپذیر از نظام کیفری، با هدف اصلاح و بازپروری مجرمان و پیشگیری از وقوع مجدد جرم طراحی شده‌اند. این اقدامات نه تنها به منظور تأمین امنیت جامعه بلکه به منظور بازاجتماعی کردن زندانیان و آماده سازی آنان برای بازگشت شرافتمندانه به جامعه صورت می گیرند. سازمان زندان ها و اقدامات تامینی و تربیتی کشور، به عنوان متولی اصلی این حوزه، با اجرای برنامه های متنوع آموزشی، حرفه آموزی، روانشناختی و حمایت های اجتماعی، تلاش می کند تا زندانیان را از حالت خطرناک خارج و به افراد مفید برای جامعه تبدیل کند. این رویکردها بر پایه احترام به کرامت انسانی، رعایت حقوق زندانیان و استفاده از روش های اصلاحی و تربیتی استوار است و با ایجاد فضای انسانی و محبت آمیز در زندان ها، زمینه بازپروری و بازاجتماعی شدن را فراهم می آورد. (ویلسون، ج. ، و کلینگ، ۱۳۹۲)

با وجود اهمیت اقدامات تامینی و تربیتی در نظام کیفری، هنوز چالش هایی در زمینه اثربخشی این اقدامات و تحقق هدف بازاجتماعی کردن زندانیان وجود دارد. بسیاری از زندانیان پس از آزادی با مشکلات اجتماعی، اقتصادی و روانی مواجه اند که احتمال بازگشت آنان به چرخه جرم را افزایش می دهد. همچنین، برخی از برنامه های اصلاحی و تربیتی به دلیل کمبود منابع، ضعف در اجرای دقیق و عدم تطابق با نیازهای واقعی زندانیان، نتوانسته اند به طور کامل اهداف خود را محقق کنند. بنابراین، بررسی دقیق رویکردهای موجود، شناسایی نقاط قوت و ضعف و ارائه راهکارهای نوین برای بهبود اقدامات تامینی و تربیتی ضروری است تا بتوان زمینه بازاجتماعی شدن مؤثرتر زندانیان را فراهم کرد. (معظمی، ۱۳۹۶)

اقدامات تامینی و تربیتی در راستای بازاجتماعی کردن زندانیان، یکی از مهم ترین و پیچیده ترین بخش های نظام کیفری و اصلاحی هر کشور به شمار می رود که هدف اصلی آن، اصلاح رفتار مجرمان، پیشگیری از تکرار جرم و بازگرداندن آنان به جامعه به عنوان اعضای مفید و مسئول است. این اقدامات، فراتر از جنبه تنبیهی صرف، بر پایه اصول انسانی، تربیتی و حمایتی شکل گرفته اند و در قالب برنامه های آموزشی، حرفه آموزی، روانشناختی و اجتماعی، تلاش می کنند تا زندانیان را برای زندگی آزاد و قانونمند آماده کنند. (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۸)

در نظام حقوقی ایران، اقدامات تامینی و تربیتی به صورت مستقیم و غیرمستقیم در قانون مجازات اسلامی و آیین نامه های اجرایی سازمان زندان ها و اقدامات تامینی و تربیتی پیش بینی شده اند. این اقدامات شامل جایگزین های حبس، تعویق صدور حکم، تعلیق اجرای مجازات، تخفیف مجازات، نظام نیمه آزادی، حرفه آموزی، اشتغال، و حمایت های روانی و اجتماعی است که در قالب نهادهایی مانند کانون اصلاح و تربیت، مراکز ترک اعتیاد و سازمان زندان ها اجرا می شوند. (مرتضوی، ۱۳۸۰)

یکی از مهم ترین ویژگی های این رویکردها، تأکید بر حفظ کرامت انسانی زندانیان و ایجاد فضای محبت آمیز و حمایتی در زندان ها است. این فضا به زندانیان امکان می دهد تا با دریافت آموزش های لازم، کسب مهارت های حرفه ای، و بهره مندی از خدمات روانشناسی و مددکاری اجتماعی، به بازسازی هویت اجتماعی خود بپردازند و مهارت های لازم برای زندگی در جامعه را بیاموزند همچنین، نظام نیمه آزادی به زندانیان این امکان را می دهد که در مدت محکومیت خود، در خارج از زندان به فعالیت های آموزشی و حرفه ای بپردازند و به تدریج برای بازگشت به جامعه آماده شوند. (مؤذن زادگان و رفوفیان، ۱۳۹۰)

بیان مسأله این است که با وجود پیشرفت های صورت گرفته، هنوز چالش های فراوانی در زمینه اثربخشی اقدامات تامینی و تربیتی وجود دارد. بسیاری از زندانیان پس از آزادی با مشکلات اقتصادی، اجتماعی و روانی مواجه می شوند که احتمال بازگشت آنان به جرم را افزایش می دهد. همچنین، کمبود منابع، ضعف در اجرای برنامه ها و عدم تطابق کامل با نیازهای فردی زندانیان، از موانع اصلی موفقیت این اقدامات به شمار می روند. بنابراین، نیازمند بررسی دقیق تر، اصلاح و بهبود مستمر این رویکردها هستیم تا بتوانیم بازاجتماعی شدن زندانیان را به شکل مؤثرتری تحقق بخشیم. (مدیری، ۱۳۹۵)

اهمیت پرداختن به این موضوع از چند جهت قابل توجه است: نخست، اصلاح و تربیت زندانیان نقش حیاتی در کاهش جرم و افزایش امنیت اجتماعی دارد. دوم، رعایت حقوق و کرامت انسانی زندانیان، به عنوان یک اصل اخلاقی و حقوقی، باید در مرکز توجه قرار گیرد. سوم، بازاجتماعی شدن مؤثر زندانیان موجب کاهش هزینه های اجتماعی و اقتصادی ناشی از جرم می شود. چهارم، حمایت از خانواده زندانیان و پیشگیری از آسیب های اجتماعی مرتبط با آنان، به حفظ انسجام اجتماعی کمک می کند. در نهایت، ارتقاء کیفیت اقدامات تأمینی و تربیتی موجب همسویی با استانداردهای بین المللی حقوق بشر و نظام های کیفری پیشرفته خواهد شد. در مجموع، اقدامات تأمینی و تربیتی به عنوان فرآیندی جامع و چندجانبه، نقش کلیدی در اصلاح و بازپروری زندانیان ایفا می کنند که بدون توجه به آن، نظام کیفری نمی تواند به اهداف بلندمدت خود در زمینه عدالت و امنیت اجتماعی دست یابد. این اقدامات، با تلفیق روش های تربیتی، آموزشی، حرفه ای و حمایتی، زمینه ساز بازاجتماعی شدن زندانیان و کاهش بازگشت آنان به جرم هستند و از این رو، بررسی، توسعه و بهبود مستمر آن ها از اولویت های اساسی در حوزه عدالت کیفری به شمار می رود. (محمدنسل، ۱۳۹۷)

ضرورت پرداختن به رویکردهای اقدامات تأمینی و تربیتی در راستای بازاجتماعی کردن زندانیان از چند جنبه قابل توجه و اهمیت است:

اصلاح و بازپروری زندانیان، نقش مهمی در کاهش نرخ جرم و ارتقاء امنیت جامعه دارد و از هزینه های سنگین ناشی از جرم و جنایت جلوگیری می کند.

اقدامات تأمینی و تربیتی با تأکید بر رعایت حقوق و کرامت زندانیان، به جای تنبیه صرف، به اصلاح و بازگشت آنان به جامعه می پردازد که این رویکرد انسانی و اخلاقی است.

با اجرای برنامه های آموزشی، حرفه آموزی و حمایت های روانی-اجتماعی، امکان بازاجتماعی شدن زندانیان افزایش یافته و احتمال ارتکاب مجدد جرم کاهش می یابد.

حمایت از خانواده زندانیان و ایجاد شرایط مناسب در زندان ها، به کاهش آسیب های اجتماعی و جلوگیری از ورود نسل های بعدی به چرخه جرم کمک می کند.

ارتقاء کیفیت اقدامات تأمینی و تربیتی باعث همسویی با معیارهای حقوق بشری و استانداردهای جهانی در زمینه حقوق زندانیان می شود.

با توجه به اهمیت فوق، پژوهش در زمینه رویکردهای اقدامات تأمینی و تربیتی و ارتقاء اثربخشی آن ها، می تواند به بهبود نظام کیفری و افزایش امنیت و سلامت اجتماعی کمک شایانی نماید.

پیشینه پژوهش

اسفندیاری و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان کارکرد زندان از منظر نظریه های جامعه شناسی مجازات نشان دادند، ادعای نوشتار حاضر آن است که تجزیه و تحلیل مجازات زندان در تسری کیفر جامعه شناسی می تواند کلید حل بسیاری از معماهای موجود باشد، در این راستا سعی می شود تا چرایی استمرار زندان از نظر دیدگاه های مختلف این رشته مورد نظر قرار می گیرد.

شاملو، (۱۴۰۱) مطالعه تطبیقی اجرای اقدامات تأمینی و تربیتی نسبت به کودکان و نوجوانان در حقوق ایران و مصر نشان داد کودکان و نوجوانان به لحاظ سنی و شخصیتی در برابر وقایع اجتماعی از جمله انحراف و بزهکاری در معرض آسیب بیشتری قرار دارند. به عبارت بهتر، صغر سن با آنکه از موانع مسئولیت کیفری به شمار می آید، اما حیاتی بودن کودکی و نوجوانی، قانون گذار را بر آن داشته است تا قواعد مربوط به عوامل رفتاری و تربیتی کودک و نظام پاسخ دهی به این رفتارهای ناسازگار

اجتماعی را در یک نظام حقوقی افتراقی طراحی کند. قانون‌گذار ایران در پی نیل به هدف یادشده، قوانین را ذیل فصل دهم قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با عنوان مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان به تصویب رساند. در قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ نیز ذیل فصل اجرای احکام، قوانینی را به صورت محدود برای نهاد اجرای احکام اطفال و نوجوانان مقرر نموده است. این پژوهش در پی دستیابی به پاسخ‌های این مسئله است که اگرچه مواد تقنینی در خصوص کودکان و نوجوانان می‌تواند در بازپروری و رشد آنان مؤثر باشد، اما در نظام کیفری ایران، چه راهکارهای اجرایی برای این مقررات پیش‌بینی شده و این مقررات در مرحله تحقق غرض قانون‌گذار که همان اجرای احکام کیفری است، با چه چالش‌های اجرایی مواجه است؟ در این راستا، به مقایسه اقدامات تأمینی و تربیتی و نظام اجرای احکام کیفری کودکان و نوجوانان در حقوق ایران و مصر با نگاهی آسیب‌شناسانه به حقوق ایران پرداخته می‌شود تا از این رهگذر بتوان در جهت اصلاح نظام اجرای احکام کیفری کودکان و نوجوانان ایران، پیشنهادهایی کارآمد را ارائه نمود.

ملک پور (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان میزان تأثیر پذیری در زندان جهت تکرار جرم نشان دادند تأثیر زندان بر تکرار جرم با بهره‌گیری از تئوری‌های جامعه‌شناسی و مبانی نظری آسیب‌شناسی اجتماعی نظیر آنومی، برچسب زنی و . . . سعی در بررسی علل تکرار جرم را تسهیل می‌نماید. در زندان مجرمان حرفه‌ای و افراد خطرناک حضور دارند. و از طرفی کنترل چندان نیز وجود ندارد، این مسأله باعث می‌شود که افراد خطرناک دور هم جمع شده و گروه‌هایی تشکیل داده و به آموزش آنان بپردازند.

عباسی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان رابطه جرایم زندانیان با ویژگی‌های جمعیت شناختی زندانیان در ۷ استان کشور با نوع و میزان جرم آنها بود. نتیجه‌گیری: عوامل جمعیت شناختی هم چون سن و سطح تحصیلات و درآمد پایین در ارتکاب به جرایم به ویژه سرقت نقش قابل توجهی دارد. همچنین عامل محل سکونت نیز با ارتکاب انواع جرم نیز مرتبط است، به طوری که جرایم اعتیاد، قاچاق مواد مخدر و کلاهبرداری و تکرار آن بیشتر در میان شهرنشینان و ضرب و جرح و تصادفات رانندگی و تکرار آن در روستانشینان وقوع بیشتری دارد.

رجبی تاج امیر، (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان تحولات نهاد اقدامات تأمینی و تربیتی نشان داد از نظر تاریخی و فلسفی «اقدامات تأمینی» که در برخی از کشورها اقدامات تأمینی و تربیتی نام گرفته به منظور «بازسازگارکردن بزهکار» آخرین مرحله تحول حقوق جزا و سیاست جنایی محسوب می‌شود، که پس از دو دوره «ارعاب انگیزی» و «سزادهی»، به دنبال ارزیابی پدیده مجازات در حال ترویج است. اساس این نظریه بر مبنای اخذ احتیاطات و تدابیر لازم در جهت حمایت اجتماعی با انگیزه پیشگیری از تکرار جرم بزهکارانی است که بیش از آن که مجرمیت آن‌ها در نظر گرفته شود به حالت خطرناک ایشان توجه می‌شد. به عبارتی، اقدامات تأمینی درحقیقت یک نوع از دیدگاه مکتب تحقیقی حقوق جزا و فرضیات کلان جرم شناختی می‌باشد. لذا در این نوشتار به بررسی نهاد مذکور، نحوه ورود، علل ورود و تحولات آن پرداخته می‌شود.

امینی، (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان نسبت مجازات‌های بازدارنده با تعزیرات در حقوق کیفری ایران نشان داد پس از پیروزی انقلاب اسلامی و دربارنگری قانون مجازات‌های اسلامی قسمی دیگر از مجازات‌ها با عنوان «مجازات‌های بازدارنده» به چهار قسم حدود، قصاص، دیات و تعزیرات اضافه شد. این مجازات‌ها با این عنوان برخلاف چهار قسم قبلی، هیچ سابقه‌ای در فقه و حقوق ما ندارد؛ در مورد ماهیت مجازات بازدارنده نظرهای مختلفی ارائه شده به نظر می‌رسد مجازات بازدارنده همان تعزیر است واز مصادیق ملاک دوم تعزیر که عبارت است از ارتکاب رفتار مفسده‌آمیز و مغایر با مقررات و نظامات حکومتی، می‌باشد. لذا مجازات بازدارنده زیرمجموعه و تحت عنوان کلی تعزیر است و احکام تعزیرات بر آن بار می‌شود. بنابراین بین «تعزیرات» و «مجازات بازدارنده» رابطه‌ی «عموم و خصوص مطلق» وجود دارد. در اینجا تعزیرات عام است و به دابخش تعزیرات شرعی و تعزیرات

حکومتی بر حسب ملاکات آن تقسیم می‌شود و مجازات بازدارنده خاص است، جزء همان بخش دوم تعزیرات یعنی تعزیرات حکومتی می‌باشد. علمای اهل سنت از ملاک دوم تعزیر یعنی ارتکاب رفتار مفسده‌آمیز تعبیر به «التعزیر لمصلحة العامة» می‌کنند و این نشان می‌دهد فقهای عامه تعزیرات حکومتی را جایز می‌دانند.

باقی و موسوی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان پیامدهای زندانی شدن بر خانواده زندانیان، روش تحقیق حاضر، فرا تحلیلی کیفی است و در آن از مشاهده مشارکتی برای صورت بندی استنتاج های جامعه شناختی جدید بهره گرفته شده است. نتایج نشان می‌دهد، در طول سال حداقل یک میلیون نفر زندانی ثابت و در گردش در ایران وجود دارد.

پور قهرمانی و استادی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان تأثیر اشتغال و حرفه آموزی زندانیان بر کاهش گرایش به تکرار جرم نشان دادند هدف پژوهش حاضر اشتغال و حرفه آموزی زندانیان بر کاهش تکرار جرم، گرایش به بازگشت، انگیزه اشتغال و احساس پذیرش اجتماعی در زندان مرکزی تبریز بوده است.

ملک زاده، (۱۳۹۶)؛ در پژوهشی با عنوان ماهیت اقدامات تأمینی و تربیتی از نظر فقهی و حقوقی نشان داد اقدامات تأمینی و تربیتی عبارتند از یک رشته وسایل دفاع اجتماعی که به حکم قانون، توسط قاضی و بر اثر وقوع جرم، متناسب با وضع مزاجی، استعداد، منش و سوابق فرد خاطی و خطرناک به کار برده می‌شود تا وی بهبود یافته و با اجتماع سازگار گردد و دست به ارتکاب جرم نزند. به عبارتی اقدامات تأمینی و تربیتی واکنشی است مبنی بر حمایت پیشگیرانه و نیز به وسایل و تدابیری اطلاق می‌شود که در مورد افراد خطرناک مورد استفاده قرار می‌گیرد. در مورد ماهیت آن می‌توان گفت اقدامات تأمینی و تربیتی به عنوان ابزار مهم و مؤثر نظام کیفری، در عین اینکه واجد صفات قضایی است اما گاهی به عنوان یک عامل پیشگیری از جرم به کار برده می‌شود. با بررسی موضوعات مورد بحث در اقدامات تأمینی و تربیتی و تطبیق آن با فقه و حقوق می‌توان به این نتیجه رسید که، آنچه حقوق دانان و جرم شناسان در باب اهداف عمده اقدامات تأمینی و تربیتی بیان می‌کنند، اگرچه با اصلاح و تربیتی که مطلوب قرآن و سنت است عیناً تطبیق نمی‌کند اما خارج از اهداف آن هم نیست و در واقع قسمتی از منویات اسلام بدین طریق بیان شده است. در این مقاله سعی بر آن است که ماهیت اقدامات تأمینی و تربیتی با رویکرد فقهی و حقوقی مورد بررسی قرار گیرد.

مفاهیم و مبانی نظری پژوهش

در ادامه، تعاریف واژگان کلیدی مرتبط با «رویکردهای اقدامات تأمینی و تربیتی در راستای بازاجتماعی کردن زندانیان» بر اساس منابع آیین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور ارائه شده است:

مفهوم اقدامات تأمینی و تربیتی

مجموعه‌ای از برنامه‌ها و فعالیت‌های قانونی و سازمان‌یافته که با هدف اصلاح، تربیت، بازپروری و بازاجتماعی کردن زندانیان و متهمان طراحی و اجرا می‌شود. این اقدامات شامل آموزش، حرفه‌آموزی، حمایت‌های روانی و اجتماعی و فراهم کردن شرایط مناسب برای بازگشت سالم به جامعه است. (محمدنسل، ۱۳۹۷)

مفهوم مؤسسه کیفری

واحدی زیرمجموعه سازمان زندان‌ها که متهم یا محکوم به دستور مرجع قضایی در آن نگهداری می‌شود. مؤسسه کیفری شامل زندان‌ها، کانون اصلاح و تربیت، اردوگاه‌ها و بازداشتگاه‌ها است که با هدف تحمل محکومیت، اصلاح و تربیت و بازسازی اجتماعی فعالیت می‌کنند. (لپز، ژ.، و زینا، ۱۳۹۹)

زندان

مکانی برای تحمل محکومیت حبس که هدف اصلی آن اصلاح، تربیت و بازسازی اجتماعی زندانیان است. زندان‌ها به‌عنوان مؤسسات کیفری، نقش مهمی در اجرای اقدامات تأمینی و تربیتی دارند. (کین هون، ۱۳۹۵)

نمره اعتباری

نمره‌ای است که به هر زندانی متناسب با انجام تکالیف و شرکت در برنامه‌های اصلاحی و تربیتی تعلق می‌گیرد. این نمره موجب تعیین درجه اعتباری زندانی و بهره‌مندی وی از نهادهای ارفاقی مانند مرخصی، ملاقات حضوری، نظام نیمه‌آزادی، آزادی مشروط و تعلیق می‌شود. (کلارک، آر. وی. جی، ۱۳۹۸)

امتیاز رفاهی

نوعی درآمد یا عایدی مجازی است که به محکوم در ازای اشتغال، ارائه خدمات یا مشارکت در برنامه‌های اجرایی مؤسسه کیفری اختصاص می‌یابد و قابلیت هزینه‌کرد در امور آموزشی، فرهنگی و رفاهی زندان را دارد. (قاسمی مقدم، ۱۳۸۷)

واحد اصلاح و تربیت

بخشی از مؤسسه کیفری است که مسئول برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های آموزشی، فرهنگی، تربیتی، مذهبی، هنری، ورزشی، حرفه‌آموزی و اشتغال با هدف توانمندسازی زندانیان و حمایت مادی و معنوی از آنان و خانواده‌هایشان می‌باشد. (طباطبایی موتمنی، ۱۳۷۰)

بازاجتماعی کردن زندانیان

فرآیندی که طی آن زندانیان با کسب مهارت‌ها، آموزش‌ها و حمایت‌های لازم، توانایی زندگی سازگاران و قانونمند در جامعه را پیدا می‌کنند و از بازگشت به رفتارهای مجرمانه جلوگیری می‌شود. (زینالی، ۱۳۹۳)

نظام نیمه‌آزادی

سیستمی که به زندانیان اجازه می‌دهد بخشی از مدت محکومیت خود را در خارج از زندان و در شرایط کنترل شده بگذرانند و به تدریج برای بازگشت به جامعه آماده شوند. (صفاری، ۱۳۹۴)

مددکاری اجتماعی در زندان

خدمات حمایتی، روانی و اجتماعی که توسط مددکاران اجتماعی در زندان‌ها ارائه می‌شود تا زندانیان و خانواده‌های آنان در مسیر اصلاح و بازاجتماعی شدن حمایت شوند.

اقدامات تأمینی و تربیتی در نظام کیفری ایران با هدف اصلاح، تربیت و بازپروری زندانیان طراحی شده‌اند تا علاوه بر تنبیه، زمینه بازاجتماعی شدن مجرمان فراهم شود و از تکرار جرم جلوگیری گردد. این رویکردها بر پایه اصول عدالت ترمیمی، آموزش و مهارت‌آموزی، و حمایت‌های روانی-اجتماعی استوارند. (زکوی، ۱۳۹۰)

۱. رویکرد آموزش و سوادآموزی

سازمان زندان‌ها با همکاری وزارت آموزش و پرورش، برنامه‌های گسترده‌ای برای سوادآموزی و تحصیل زندانیان اجرا می‌کند. سوادآموزی به عنوان شاهرهای برای کاهش ارتکاب مجدد جرم شناخته شده و به بازسازی شخصیت و تقویت هنجارمندی زندانیان کمک می‌کند. همچنین، آموزش حقوقی و آشنایی با قوانین از عوامل مهم پیشگیری از جرم مجدد است. (رئوفیان و حسن‌زاده محمدی، ۱۳۹۹)

۲. مهارت‌آموزی اقتصادی و اشتغال

یکی از مهم‌ترین اقدامات تأمینی، فراهم کردن فرصت‌های مهارت‌آموزی و اشتغال در زندان‌هاست. این اقدامات به زندانیان کمک می‌کند تا پس از آزادی بتوانند به صورت مستقل و مفید در جامعه فعالیت کنند و از بازگشت به چرخه جرم جلوگیری شود. (رئوفیان، ۱۳۹۹)

۳. رویکرد زندان ترمیمی و عدالت ترمیمی

در برخی نظام‌های کیفری و به ویژه در برنامه‌های جدید سازمان زندان‌ها، رویکرد زندان ترمیمی مبتنی بر عدالت ترمیمی مورد توجه قرار گرفته است. این رویکرد بر جبران آسیب‌های وارد شده به بزه‌دیدگان و ایجاد انگیزه در زندانیان برای جبران خسارات تأکید دارد و از طریق میانجی‌گری و مداخلات اجتماعی، بازدارندگی از جرم مجدد را افزایش می‌دهد. (رجبی، ۱۳۹۲)

۴. اقدامات اصلاحی و درمانی

برنامه‌های اصلاحی و درمانی در محیط زندان شامل آموزش‌های روانشناختی، حرفه‌آموزی، و فعالیت‌های فرهنگی-اجتماعی است که به تغییر نگرش و رفتار زندانیان کمک می‌کند. این اقدامات زمینه‌ساز بازاجتماعی شدن و پذیرش هنجارهای اجتماعی می‌شوند. (رایجیان اصلی، ۱۳۹۴)

۵. حمایت از خانواده زندانیان

از آنجا که خانواده‌ها به ویژه فرزندان زندانیان در معرض آسیب‌های اجتماعی و آموزشی قرار دارند، اقدامات حمایتی از خانواده‌ها نیز بخشی از رویکرد تربیتی و تأمینی است. این حمایت‌ها به کاهش آسیب‌های اجتماعی و جلوگیری از ورود نسل بعدی به چرخه جرم کمک می‌کند. (رجبی، ۱۳۹۲)

مروری بر مبانی اقدامات تأمینی و تربیتی

اقدامات تأمینی و تربیتی در نظام کیفری ایران از ارکان اساسی اصلاح و بازپروری مجرمان به شمار می‌روند که هدف اصلی آن‌ها پیشگیری از تکرار جرم و بازاجتماعی کردن زندانیان است. بر اساس آیین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور، این اقدامات مجموعه‌ای از برنامه‌ها و تدابیر قانونی، تربیتی، آموزشی، حرفه‌آموزی و حمایتی هستند که با رویکردی انسانی و مبتنی بر احترام و محبت به زندانیان، در مؤسسات کیفری اجرا می‌شوند.

از منظر حقوقی و سازمانی، سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی نهادی مستقل است که زیر نظر مستقیم ریاست قوه قضائیه فعالیت می‌کند و وظیفه اداره زندان‌ها، بازداشتگاه‌ها و مراکز حرفه‌آموزی و اشتغال را بر عهده دارد. زندان‌ها به عنوان مؤسسات کیفری، نه صرفاً محلی برای محدود کردن آزادی بلکه مکانی برای اصلاح، تربیت و بازسازی اجتماعی زندانیان تعریف شده‌اند. (دادستان، ۱۳۹۷)

مبانی این اقدامات بر چند اصل کلیدی استوار است:

احترام و محبت به زندانیان: نخستین حلقه زنجیره اصلاح و تربیت، ایجاد فضای انسانی، محبت‌آمیز و احترام به کرامت زندانیان است که زمینه‌ساز تغییر نگرش و رفتار آنان می‌شود.

حرفه‌آموزی و اشتغال: فراهم کردن فرصت‌های آموزشی و مهارتی، به عنوان حلقه ضروری اصلاح و تربیت، به زندانیان امکان می‌دهد پس از آزادی، توانمند و مستقل باشند و از بازگشت به جرم جلوگیری شود.

حمایت از زندانیان نیازمند و خانواده‌های آنان: این حمایت‌ها به منظور تسهیل بازگشت شرافتمندانه زندانیان به جامعه و کاهش آسیب‌های اجتماعی انجام می‌شود.

ارائه الگوهای رفتاری مثبت توسط کارکنان: کارکنان زندان با رفتار حرفه‌ای، منصفانه و مطابق موازین قانونی و اخلاق اسلامی، نقش مهمی در اصلاح و تربیت زندانیان دارند.

اقدامات تأمینی شامل مجموعه‌ای از وسایل دفاع اجتماعی است که به حکم قانون و توسط قاضی، متناسب با وضعیت فرد خاطی، برای جلوگیری از تکرار جرم به کار گرفته می‌شود. این اقدامات می‌تواند شامل نگهداری در مؤسسات تخصصی مانند کانون اصلاح و تربیت اطفال، تیمارستان مجرمین خطرناک، مراکز ترک اعتیاد و اردوگاه‌های کار باشد.

در کنار اقدامات تأمینی، برنامه‌های تربیتی و اصلاحی شامل آموزش‌های نظری، حرفه‌آموزی، فعالیت‌های فرهنگی، ورزشی و مذهبی است که با هدف ارتقاء توانمندی‌های زندانیان و آماده‌سازی آنان برای زندگی اجتماعی اجرا می‌شود.

نقش مراقبان و کارکنان اقدامات تأمینی و تربیتی نیز در حفظ نظم، امنیت، نظارت بر رفتار زندانیان و اجرای برنامه‌های اصلاحی بسیار حیاتی است. آن‌ها با همکاری تیم‌های روانشناسی و مددکاری اجتماعی، زمینه‌ساز بازپروری و کاهش نرخ بازگشت به جرم می‌شوند. در مجموع، مبانی اقدامات تأمینی و تربیتی بر پایه رویکردی جامع و چندجانبه قرار دارد که نه تنها به جنبه تنبیهی بلکه به جنبه اصلاحی، تربیتی و حمایتی زندان‌ها توجه دارد. این مبانی، زمینه‌ساز بازاجتماعی شدن مؤثر زندانیان و ارتقاء امنیت و سلامت اجتماعی جامعه هستند. (رئوفیان، ۱۳۹۹)

اصول نظری و شرایط اقدامات تأمینی و تربیتی

اصول نظری و شرایط اقدامات تأمینی مجازات شامل اصول نظری اقدامات تأمینی نیز هست در نتیجه اقدامات تأمینی بایستی:

۱- از طرف قانونگذار تدوین شود.

۲- بعد از وقوع جرم قابل اجرا باشد.

۳- به موجب حکم دادگاه پس از رسیدگی و محاکمه که ضمن آن متهم حق دفاع دارد اجرا شود. احکام صادره بر حسب مورد طبق آئین دادرسی کیفری قابل پژوهش و فرجام باشد با اینکه اصول فوق الذکر به منظور حمایت از آزادی فردی در قوانین کیفری اکثر کشورها مراعات شده است ولی با هدف غائی اقدامات تأمینی که پیشگیری از وقوع جرم در حالت خطرناک می باشد مغایر است قاضی کیفری به محض بروز حالت خطرناک برای دفاع اجتماع بایستی حکم اقدامات تأمینی صادر نماید، برای احتراز از مغایرت قوانین کیفری به اقدامات تأمینی و اجرای اصل مذکور در قوانین کیفری فرانسه جرم چنین تعریف شده است:

جرم فعل یا ترک فعلی است که از نظر اجتماعی خطرناک بوده و مبانی امنیت فردی و اجتماعی را تهدید نماید مجرم وقتی مجازات می شود که مقصر و مسئول شناخته شود، ولی اقدامات تأمینی در مورد تمام افرادی که حالت خطرناک دارند و در مظان ارتکاب جرم در آینده باشند اجرا می شود بالنتیجه قلمرو اقدامات تأمینی وسیعتر از مجازات است شامل اطفال و بزرگسالان و پیران مسئول یا نیمه مسئول حتی غیر مسئول نیز می شود در قوانین کیفری مدت مجازات هر جرمی پیش بینی شده است ولی مدت اقدامات تأمینی نامعین است. مجازات قبل از قطعیت حکم قابل اجرا نیست اما اقدامات تأمینی برای پیشگیری از وقوع جرم و خنثی کردن حالت خطرناک به محض صدور حکم اجرا می شود.

در صورت تعدد جرم اشد مجازات در مورد محکوم علیه اجرا می شود در صورتی که ممکن است چند اقدام تأمینی در آن واحد به مورد اجرا گذارده شود.

عفو عمومی که بر اساس سیاست کیفری به موجب قانون اعمال می گردد شامل اقدامات تأمینی نمی گردد. اقدامات تأمینی تعلیق نمی شود.

آراء و احکام کیفری در مهلت قانونی قابل پژوهش و فرجام است و محکوم علیه فقط در مهلت مقرر در قانون می تواند به آراء یا احکام صادره اعتراض نموده و تقاضای تجدید نظر نماید. اما مهلت تقاضای تجدید نظر در اقدامات تأمینی نامعین و منوط به رفع حالت خطرناک است بالنتیجه قاضی کیفری که به منظور تربیت یا درمان حکم اقدام تأمینی می دهد جهت اطلاع از چگونگی و نتایج و آثار حکم در اجرای آن نظارت دارد به محض حصول اطمینان از رفع حالت خطرناک با صلاحدید متخصصین حکم خاتمه اقدام تأمینی را صادر می نمایند محکوم علیه نیز با اثبات رفع حالت خطرناک هر آن می تواند از دادگاه یا مقامات صلاحیتدار تقاضای تجدید نظر و پایان اقدام تأمینی را بنماید. (دانش، همان، ص ۱۴۷)

اصول نظری اقدامات تأمینی تربیتی و بازپروری اجتماعی

با وجود جهات تمایز فوق الذکر در بعضی موارد نمی توان حد فاصل معینی بین اقدامات تأمینی و کیفر را بنا به دلائل ذیل تعیین کرد.

با وجود جهات تمایز فوق الذکر در بعضی موارد اقدامات تأمینی بجای مجازات گاهی نیز توأم با مجازات به مورد اجرا گذارده می شود.

۱- در ممالک اسکاندینا و از جمله دانمارک قاضی کیفری بایستی حکم مجازات یا اقدامات تأمینی صادر نماید طبق قانون جزای دانمارک هر گاه مجرم غیر عادی باشد پس از افسرواسیون دقیق قاضی تشخیص دهد که اجرای مجازات تأثیری در اصلاح و تربیت مجرم نخواهد داشت بایستی حکم به نگهداری مجرم در مؤسسات درمانی دهد و بجای مجازات ولگردان و کسانی که رفتار ضد اجتماعی دارند آنان را به کانون کار اعزام دارد و همچنین در مورد کسانی که تکرار جرم دارند اقدامات تأمینی بعمل می آورد اطفال بزهکار به مراکز آموزش علمی و حرفه ای اعزام می شوند.

طبق قانون دفاع اجتماعی بلژیک در مورد مجرمانی که مبتلا به بیماری روانی هستند یا تکرار جرم دارند اقدامات تامینی جانشین مجازات می شود.

۲- در بعضی از کشورها از جمله فرانسه و سوئیس و ایتالیا اقدامات تامینی توأم با مجازات به مورد اجرا گذارده می شود. در فرانسه دادگاه ضمن صدور حکم مجازات مجرمینی که تکرار جرم دارند حکم تبعید و منع از اقامت در محل معین را نیز صادر می کند. در مورد اطفال بزهکار دادگاه اطفال ضمن صدور حکم محکومیت جزائی می تواند دستور اجرای آزادی با مراقبت را نیز بدهد.

بین دانشمندان راجع به چگونگی اجرای مجازات با اقدامات تامینی اختلاف عقیده وجود دارد مخالفین اجرای مجازات با اقدامات تامینی روش انگلستان را که مجازات قبل از اقدامات تامینی در مورد مجرمین غیر عادی^۱ اجرا می شود شدیداً مورد انتقاد قرار داده معتقدند که اجرای مجازات قبل از اقدامات تامینی نه تنها تأثیری در اصلاح و تربیت یا درمان مجرم ندارد در بعضی موارد حتی وضع او را خطرناک می کند. در سوئیس اقدامات تامینی قبل از مجازات به مورد اجرا گذارده می شود و در صورتی که رفتار و وضع اجتماعی مجرم رضایت بخش باشد مجازات او تعلیق یا مشمول عفو می گردد. (ابرنآبادی، همان، صص ۲۵۵-۲۵۶)

- اصل جبری بودن پدیده جنایی

بسیاری از نظریه پردازان و اندیشمندان این مکتب، همگی ایتالیایی هستند، به همین دلیل، این مکتب به «ایتالیایی» نیز معروفیت یافته است. از وابستگان این مکتب می توان به افراد زیر اشاره نمود:

الف. دکتر «چزاره لومبروزو»، استاد پزشکی قانونی در تورینو که کتاب مشهور او با نام «انسان بزهکار» در سال ۱۸۷۶ انتشار یافت. در واقع او بنیانگذار این مکتب است، وی اساس مکتب تحصیلی و سمت گیری آن را چنین بیان می کند: «لازم بود تمام نظریه های فلسفی به کنار گذاشته شود و در مجموع بیش از بزه، بزهکاران مطالعه شوند». بنابراین لومبروزو هر گونه مباحثه و مجادله بر پایه اندیشه مجرد درباره انسان را مردود می شمارد.

ب. «انریکو فری» استاد حقوق جزا در رم و جامعه شناس که اثر مهم او تحت عنوان «جامعه شناسی کیفری» در سال ۱۸۹۲ منتشر شد. این کتاب از اثر قبلی الهام گرفته بود. وی در کتاب خود به هدف های پژوهشی این مکتب اشاره می کند: «هدف مکتب اثباتگری، مطالعه تحقیقی بزه به مثابه فعلی انسانی با مشاهده انسان مرتکب و محیط رفتار می باشد.»

ج. «رافائل گاروفالو» قاضی و رئیس دادگاه استان ناپل که در سال ۱۸۸۵ کتاب «جرم شناسی» خود را منتشر کرد. او در این کتاب، مبانی حق کیفر جامعه را به نشانه واکنشی طبیعی بررسی و تحلیل نموده است و تحت تأثیر عقاید داروین برای توجیه نظریه خود، قانونی را به نام قانون سازگاری اجتماعی ارائه داده است.

د. «گابریل تارد» نیز از پیروان سیاست کیفری طرد بزهکاران بود در بحث پیرامون مبانی حق کیفر چنین بیان می کند: «همان گونه که جامعه برای پاداش اعمال و سودمند، قصد و اراده را لازم نمی داند، برای کیفر اعمال زیان آور نیز نباید در این باره که از روی قصد و اراده ارتکاب یافته اند از خود سؤال کند» جامعه شناسی جنایی، پدیده ی جنایی یعنی جرم را به اعتبار اینکه یک واقعیت اجتماعی و انسانی است و مربوط به جمعیت و مردم است بررسی می کند. در این دیدگاه جرم یک پدیده اجتماعی و انسانی است، یعنی در محیط اجتماعی و توسط یک انسان اجتماعی واقع می شود.

¹ - Anormaux

دومین خصوصیت جامعه شناسی جنایی این است که به بررسی بزهکار بعنوان مجموعه ای از جرایم توجه می کند و تاثیر محیط اطراف مثل خانواده و جامعه بر بزهکار و همچنین روابط بین بزهکار و سایر اجزای محیط را مورد بررسی قرار می دهند. پس جامعه شناسی جنایی بزهکاری را مورد توجه قرار می دهد. بزهکاری مجموعه ای از جرائم در زمان و مکان معین است و در جامعه شناسی جنایی به دنبال یافتن جواب این پرسش هستیم که تحولات بزهکاری به طور کلی تابع چه عوامل محیطی و اجتماعی است.

پس جامعه شناسی جنایی به تجزیه و تحلیل بزهکاری و چگونگی شکل گیری آن می پردازد که این مجموعه ممکن است مجموعه سرقت ها باشد یا گاهی مجموعه کل جرائم.

ویژگی سوم، آن است که غایت این رشته اعاده ی بزهکار به آغوش جامعه است و هدف اصلاح و درمان و تهذیب اخلاقی بزهکاران است. تا آن مقام وجایگاه اجتماعی مناسب با استعداد خود را در جامعه بیابند.

ویژگی چهارم جامعه شناسی جنایی، پیشگیری از بزهکاری در سطح جامعه است. یعنی جامعه شناسی جنایی هم، بنا به بند قبلی به پیشگیری از تکرار جرم می پردازد چون هدف آن اصلاح مجرم است و هم بنا به بند فعلی تمایل زیادی به پیشگیری از جرم به طور کلی دارد.

خصیصه پنجم آن است که جامعه شناسی جنایی با یافته ها و آورده های سایر رشته ها خود را غنی می کند و برای مطالعه پدیده بزهکاری از داده های رشته های دیگر هم استفاده می کند که برای این داده ها و رشته ها ممکن است از قوم شناسی یا جغرافیای انسانی یا علم اقتصاد یا حتی از تاریخ اجتماعی هم بهره برد. پس جامعه شناسی جنایی برای مطالعات خود در یک محیط بسته اقدام نمی کند بلکه نیاز به اطلاعات و آورده ها و یافته های سایر رشته ها هم دارد. (رئوفیان، ۱۳۹۹)

تشریح اصل مذکور

اساس عقاید این اصل بر دو پایه اساسی قرار گرفته است:

الف. جبری بودن پدیده بزهکار.

ب. عدم مسئولیت اخلاقی بزهکار.

الف. جبری بودن پدیده بزهکار: اراده آزاد که مکتب کلاسیک، آن را اساس مسئولیت می دانست، در مکتب تحقیقی فاقد ارزش و اعتبار می باشد. مجرم اخلاقاً در اعمال خود آزاد نیست. او تحت تاثیر عوامل مختلفی قرار دارد که او را به انجام جرم سوق می دهد. این عوامل به دو دسته عامل شخص بزهکار و اجتماعی که وی در آن زیسته است، مربوط می شود.

در باب عوامل مربوط به شخص بزهکار، نظریه پرداز معروف این مکتب «لومبروزو» معتقد است که بسیاری از نشانه های بزهکاری در ظاهر و شخصیت افراد وجود دارد. بدین ترتیب که نشانه های روانی و جسمی که در برخی افراد وجود دارد، به نحوی عقاید و باورهای او را احاطه نموده است که وی را به سوی جرم و انجام بزه سوق می دهد.

لومبروزو با تحقیقات و مطالعاتی که روی اجساد یا افراد بزهکار و مجرم انجام داده است، معتقد است که این افراد دارای نقص بدنی، زیستی و روانی هستند. او به «مجرم بالفطره» اعتقاد دارد. از دید وی این افراد از بدو تولد به صورت مجرم و بزهکار به دنیا آمده اند و همین عامل، آنها را در انجام جرم و هنجارهای خلاف جامعه سوق می دهد.

علاوه بر عواملی که به روان و جسم شخص مربوط می شود و لومبروزو آنها را مطالعه نموده، دسته دوم از عوامل به جامعه مربوط می شود که «انتریکوفری» آنها را بررسی کرده است. در این بررسی، محیط فیزیکی همچون آب و هوا و فصول و شرایط

شهرها، محیط خانوادگی مانند موقعیت و روابط والدین، محیط اجتماعی نظیر محل زندگی و محیط اقتصادی مثل بیکاری و فقر نقش فراوان دارند.

از دید این مکتب، شرایطی جغرافیایی و طبیعی که فرد در آن قرار می‌گیرد و عوامل خانوادگی و اجتماعی و پایگاه طبقاتی و اقتصادی که فرد به آن تعلق دارد، در ایجاد انگیزه‌های بزهکاری و مجرمانه وی تأثیر زیادی دارد و او را به انجام بزه و الگوهای خلاف جامعه هدایت می‌کند.

ب. عدم مسئولیت اخلاقی بزهکار: عوامل فردی با عوامل اجتماعی جمع می‌شوند و فرد بزهکار را در اختیار قدرت‌های خارج از اراده او قرار می‌دهد. بنابراین، دیگر اراده مختاری وجود ندارد که بتواند مسئولیت‌ساز باشد و به همین دلیل بزهکار و مجازات مفاهیمی نه چندان قابل قبول تلقی می‌شوند. از آنجا که فرد مجرم نه از روی اراده بلکه تحت تأثیر عوامل خارجی جرم انجام می‌دهد، فاقد مسئولیت اخلاقی بوده و نباید مجازات گردد. (جمعی از نویسندگان، ۱۴۰۲)

آثار و نتایج مربوطه

یکی از نخستین انتقادهایی که به این مکتب وارد شد، تصویر ناتمامی بود که طبقه بندی بزهکاران از انسان بزهکار ترسیم می‌کرد. در واقع این انتقاد مربوط به روشی بود که لومبروزو در مشاهده‌های خود به کار برده و می‌کوشید بر پایه استقراء و نظریه معتبری درباره بزهکار مادر زاد ارائه می‌دهد.

مهم ترین ایرادی که بر این مکتب وارد است، جبر پنداری پیروان این مکتب درباره اعمال و رفتار انسانی است. این مکتب، مسئولیت اخلاقی بزهکاران را نفی کرده و فشارهای درونی و برونی، آزادی عمل و اختیار را از بزهکاران سلب می‌نماید. اندیشه ورزان این مکتب، تمام کوشش خود را متوجه شناسایی این عوامل و تأثیر هر یک از آنها نمودند. ولی این نکته را از نظر دور داشتند که احساس مسئولیت را نمی‌توان به تجربه به اثبات رساند و درجه کیفی آن را اندازه گرفت.

وجود مجرم بالفطره بیشتر تخیلی است تا واقعی، تحقیقات انجام شده نشان نمی‌دهد که آیا در بین غیر مجرمان نیز علائم و آثاری که «لومبروزو» قید کرده است وجود دارد یا نه. بدین ترتیب هیچ تحقیق و مطالعه علمی این نظرات را تأیید نکرده است. (حشمتی، ۱۴۰۰)

فرض فقدان اراده آزاد در تمام موارد مردود است و به تبع آن عدم مسئولیت اخلاقی مجرمان در همه حال منتفی است. جسارت زیادی لازم است تا بتوان گفت سرنوشتی حتمی که از قانون جبر تبعیت می‌کند برای انسان وجود دارد که احتراز از آن ممکن نیست. انسان‌ها با داشتن اراده‌ای آزاد در تصمیم‌گیری و انتخاب گزینه‌های مورد علاقه، می‌توانند حیات اجتماعی خود را رقم بزنند.

تمامی انسان‌ها از بدو تولد فطرتاً روان و روحی سالم دارند، و نقص جسمانی و ظاهری هرگز دلیل منطقی و عقلی برای سوق دادن افراد به سوی انجام جرم و بزه نمی‌باشد. انسان ذاتاً موجودی نیک سرشت و خداجوی است و همواره به انجام اعمال انسان دوستانه و خیرخواهانه گرایش دارد، و این اصل بسیاری از نظریات این مکتب را رد می‌کند.

بسیاری از اصول و نظریات مکتب تحقیقی با اصل اجتماع و قوانین حاکم بر آن مغایرت دارد. از دید این مکتب، مجازات مجرمین و مفاهیمی چون کیفر، تنبیه و مجازات فاقد معنا می‌باشد، چرا که شخص مجرم تحت تأثیر قدرت‌های خارج از اراده فردی، جرم انجام می‌دهد. بدین ترتیب، این مکتب، مجوز هرج و مرج و ایجاد اغتشاش در جامعه را برای افراد سودجو صادر می‌کند و زمینه ایجاد نوعی اجتماع جرم‌مدار و مجرم‌گرا را فراهم می‌کند. (حشمتی، ۱۴۰۰)

اصل فردی کردن اقدامات تأمینی و تربیتی برای باز اجتماعی کردن زندان

با توجه به جمیع جهات و با ملحوظ داشتن اصول مسلمی که بر اعمال اقدامات تأمینی از جمله اصل فردی کردن حکمفرماست صرف وجود حالت خطرناک در یک فرد تا مادامی که لطمه‌ای به نظام و امنیت اجتماعی وارد نساخته است نمی‌تواند مبنایی جهت اعمال واکنشی از سوی نظام عدالت کیفری جامعه، حتی بصورت تدبیرهای تأمینی قرار گیرد. بلکه اگر هم چنین وضعیتی در اشخاص وجود داشته باشد، نهادهای حمایتی در سطح جامعه می‌باید وارد عمل شوند. در حقیقت عنصر عدالت جزایی نباید خود را درگیر کند. مثلاً اگر مجنونی در محله‌ای زندگی می‌کند و تظاهرات خطرناکی از اعمال و رفتار او دیده شده باشد، چون مرتکب جرمی نشده است بنابراین دستگاه قضایی نباید ملاحظه کند بلکه نهاد حمایتی چون اداره بهزیستی باید در این مقوله وارد عمل شود. (دادستان، ۱۳۹۷)

تشریح اصول مذکور

اصل فردی کردن اقدامات تأمینی از جمله اصول مسلم و بسیار با اهمیت حقوق جزای نوین است. بنا به دلایل و شواهد موجود، میزان نقض اصل فردی کردن اقدامات تأمینی، با درجه تمدن هر جامعه‌ای تناسب دارد. بدین معنی که هر چه جامعه بدوی‌تر باشد این اصل بیشتر نقض می‌گردد. دلایل متفاوت و متعددی در بیان علت نقض اصل فوق در جوامع ابتدایی اقامه نموده‌اند که از جمله قابل قبولترین آنها نظریه‌ای است که همبستگی میان افراد جوامع بدوی را علت اساسی نقض اصل شخصی بودن مجازاتها در این جوامع دانسته است. به عبارت دیگر هر چه جامعه پیشرفته‌تر می‌شود، اصالت فردی قوت و از میزان همانندی و همبستگی میان افراد جامعه کاسته شده و در نتیجه اصل فوق بیشتر مراعات می‌گردد. همانگونه که در سابقه تاریخی اصل موضوع پایان‌نامه دیدیم، انسان اولیه در آغاز پیدایش در مقابل وقوع عمل مجرمانه بر خویش و یا بر اقربا، به انتقام توسل جسته و آنچه برایش اهمیت داشت تشفی خاطر آزرده‌اش بود و لذا نه تنها شخص مجرم، بلکه نزدیکان و اقربای وی نیز در معرض انتقام قرار می‌گرفتند لیکن به تدریج که بشر متمدن گردید، انتقام جای خود را به دادگستری خصوصی داد. پیدایش اصل قصاص در این دوران گامی بلند در جهت حاکمیت اصل شخصی بودن مجازاتها است. مع هذا هنوز هم آثاری از مسئولیت جمعی در این دروان مشاهده می‌شود. به عنوان مثال علیرغم اینکه قانون حمورابی اصل قصاص را پذیرفته، در موارد خاصی اصل فوق را نقض نموده و دیگری را به جای مجرم قابل مجازات می‌داند. لیکن با گذشت زمان اصل قصاص و اصل شخصی بودن مجازاتها در جرایم به اصطلاح خصوصی پذیرفته شد، ولی هنوز هم در جرایم عمومی این اصل نقض می‌گردید. ظهور دین مبین اسلام در جزیره‌العرب نقطه عطفی در تاریخ بشریت است. از جمله اصولی که یقیناً توسط دین اسلام پذیرفته شده و آیات و روایات بسیاری بر آن تصریح نموده، اصل شخصی بودن مجازاتهاست. مع ذلک تنها ابهام موجود در میان این احکام، موارد مربوط به ضمان عاقله است که هم اینک موجب اختلاف نظر میان صاحب‌نظران گردیده است. متأسفانه پس از حاکمیت خلفای بنی‌امیه و بنی‌عباس و انحراف از دستورات شریعت اسلام توسط آنان و حکومت‌های بعد از ایشان، موارد متعددی از نقض اصل شخصی بودن مجازاتها گزارش گردیده که عمده آنها مربوط به جرایم عمومی است. انقلاب فرانسه در اروپا و انقلاب مشروطیت در ایران، هر یک سرآغازی برای قانونمند شدن مجازاتها در همان جغرافیای مربوط است و از آن زمان به بعد پذیرش اصل شخصی بودن مجازاتها به صراحت اعلام گردیده است. معذک همانگونه که دیدیم، حتی امروزه نیز مواردی از نقض اصل فوق وجود دارد که بایستی برای رفع یا محدود نمودن آن چاره‌ای اندیشید.

۱ - با عنایت به ابهامات موجود در مورد ضمان عاقله و اشکالاتی که بر مواد قانون مجازات اسلامی وجود دارد صاحب‌نظران فقه شیعه برای آن چاره‌ای اندیشیده و آن را به صورتی که با نیازها و مقتضیات ایران امروز مناسب بوده و برای کل کشور پهناور ایران قابل اجرا باشد در آوردند.

۲ - مسئولیت کیفری ناشی از عمل دیگری، به صورتی که صرف مدیریت و یا کارفرما بودن موجب تحمیل مجازات عمل مجرمانه کارگر گردد، مخالف اصل شخصی بودن مجازات است بنابراین بنظر می‌رسد که باید برای عدم رعایت احتیاط و اهمال در مدیریت مدیر و یا کارفرما مجازات مشخصی تعیین گردیده و در صورتی که امور فوق ثابت شد او را به کیفر رسانید.

۳- اعمال مجازات بر اشخاص حقوقی نیز در صورت عدم مشارکت اعضای حقوقی در تصمیمات وی مخالف اصل شخصی بودن مجازاتها است. بنابراین اگر در کشوری، اعضای اشخاص حقوقی فعالانه در تصمیم‌گیریهای وی مشارکت نمایند، این مجازات قابل توجیه است و در غیر اینصورت غیرقابل توجیه بوده و فقط بایستی مرتکب جرم را مجازات نمود.

۴ - در جهت انطباق هر چه بیشتر مجازاتها با اصل شخصی بودن، ضرورت دارد که تلاش نمائیم تا از مواردی چون صدور حکم به حبسهای طولی‌المدت و یا حکم به پرداخت جزای نقدی سنگین احتراز شود و در مقابل نهادهایی چون تعلیق و آزادی مشروط را تقویت نموده و همچنین مقنن جمهوری اسلامی، کارهای عام‌المنفعه و جزای نقدی که در اکثر کشورها وجود دارد را به قانون جزای ایران اضافه نماید. (رایجیان اصلی، ۱۳۹۴).

بهرحال این اقدامات دارای جنبه سرزنش اجتماعی یا مجازات نیست بنابراین از صفت زجردهندگی و تزدیلی مبرا است. در حقیقت ما در اعمال و اجرای این اقدامات تقصیر و سوءنیت مجرمانه مرتکب را ملاک و معیار قرار نمی‌دهیم چرا که اگر این کار انجام می‌شد، دیگر تفاوتی مابین این اقدامات با مجازاتها وجود نداشت بنابراین ملاک بهره‌گیری از امکانات و ابزارهای لازم تأمینی و تربیتی و ... بازسازی اجتماعی مجرم را آغاز و زمینه‌های یک زندگی سالم و بدور از جرم و بزهکاری را برای وی فراهم آوریم. در واقع اقدامات تأمینی و نحوه‌ی اجرای آن باید به شکلی مقرر و تنظیم شود که مجرم احساس نکند که او را به خاطر تقصیرش کیفر می‌دهند چه اگر چنین باشد از هدف‌های عینی این اقدامات دور می‌مانیم.

نتیجه‌گیری

بررسی رویکردهای اقدامات تأمینی و تربیتی نشان می‌دهد که این اقدامات، اگر به صورت قانونی، متناسب با ویژگی‌ها و سوابق زندانی و با حکم قضایی به کار گرفته شوند، نقش اساسی و مؤثری در پیشگیری از تکرار جرم و بازاجتماعی کردن زندانیان دارند اقدامات تأمینی و تربیتی با تأکید بر احترام به کرامت انسانی، ایجاد فضای محبت‌آمیز، آموزش و حرفه‌آموزی، حمایت‌های روانی و اجتماعی و فراهم کردن فرصت‌های اشتغال، زمینه اصلاح و بازپروری زندانیان را فراهم می‌کنند. این رویکردها، نه تنها به عنوان ابزار تنبیهی بلکه به عنوان فرآیندی اصلاحی و حمایتی، نقش کلیدی در تحقق عدالت کیفری و توسعه امنیت اجتماعی ایفا می‌نمایند از سوی دیگر، اجرای دقیق و مستمر این اقدامات، همراه با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین و سامانه‌های الکترونیکی، موجب افزایش شفافیت، هدفمندی حمایت‌ها و مشارکت حداکثری جامعه در فرآیند اصلاح زندانیان می‌شود.

. همچنین، توجه ویژه به حمایت از زندانیان نیازمند و خانواده‌های آنان، به عنوان بخشی از اقدامات تأمینی و تربیتی، می‌تواند آسیب‌های اجتماعی را کاهش داده و بازگشت شرافتمندانه زندانیان به جامعه را تسهیل کند.

در نهایت، رویکردهای اقدامات تامینی و تربیتی با تأکید بر اصلاح و بازپروری، به جای تنبیه صرف، مسیر تحقق بازاجتماعی شدن زندانیان را هموار ساخته و از این طریق به کاهش جرم و افزایش امنیت اجتماعی کمک می‌کند. لذا، توسعه، بهبود و نظارت مستمر بر این اقدامات، از اولویت‌های اساسی نظام کیفری و اجتماعی کشور است.

اقدامات تامینی و تربیتی به‌عنوان یکی از ارکان بنیادین نظام کیفری، نقش محوری در اصلاح، تربیت و بازپروری زندانیان ایفا می‌کنند و از این طریق زمینه‌ساز بازاجتماعی شدن آنان و کاهش نرخ بازگشت به جرم می‌شوند. بررسی مبانی و رویکردهای این اقدامات نشان می‌دهد که موفقیت در بازپروری زندانیان تنها از مسیر تنبیه صرف و محدود کردن آزادی آنان حاصل نمی‌شود، بلکه نیازمند رویکردی جامع، چندجانبه و مبتنی بر احترام به کرامت انسانی، آموزش، مهارت‌آموزی، حمایت‌های روانی و اجتماعی و فراهم کردن فرصت‌های اشتغال و مشارکت فعال زندانیان در فرآیند اصلاح است.

یکی از نکات کلیدی در این رویکردها، توجه به بعد انسانی زندانیان و ایجاد فضای محبت‌آمیز و حمایتگر در مؤسسات کیفری است که موجب تقویت انگیزه تغییر و اصلاح رفتار می‌شود. برنامه‌های آموزشی، حرفه‌آموزی و اشتغال در کنار حمایت‌های روانشناختی و مددکاری اجتماعی، به زندانیان کمک می‌کند تا مهارت‌های لازم برای زندگی مستقل و قانونمند را کسب کنند و پس از آزادی، با توانمندی‌های بیشتر به جامعه بازگردند. همچنین، نظام نیمه‌آزادی و سایر نهادهای جایگزین حبس، فرصت‌های تدریجی برای بازگشت به جامعه فراهم می‌آورند و از انزوا و آسیب‌های روانی زندان می‌کاهند.

علاوه بر این، حمایت از خانواده‌های زندانیان به‌عنوان حلقه‌ای مهم در فرآیند بازاجتماعی شدن، نقش مؤثری در کاهش آسیب‌های اجتماعی و حفظ انسجام خانواده دارد و می‌تواند از ورود نسل‌های بعدی به چرخه جرم جلوگیری کند. این حمایت‌ها، همراه با ارتقاء کیفیت خدمات ارائه شده به زندانیان، موجب تقویت شبکه‌های حمایتی و اجتماعی می‌شود که برای پایداری اصلاحات رفتاری ضروری است.

با این حال، چالش‌هایی همچون کمبود منابع، ضعف در اجرای برنامه‌ها، عدم تطابق کامل با نیازهای فردی زندانیان و محدودیت‌های ساختاری، همچنان مانع تحقق کامل اهداف اقدامات تامینی و تربیتی هستند. از این رو، ضرورت دارد که نظام کیفری و سازمان‌های متولی، با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، افزایش آموزش و توانمندسازی کارکنان، و توسعه برنامه‌های تخصصی و فردمحور، کیفیت و اثربخشی این اقدامات را ارتقاء دهند.

در نهایت، می‌توان گفت که رویکردهای اقدامات تامینی و تربیتی، با تمرکز بر اصلاح و بازپروری به جای تنبیه صرف، مسیر تحقق عدالت کیفری انسانی و توسعه امنیت اجتماعی پایدار را هموار می‌سازند. توسعه و بهبود مستمر این رویکردها، همراه با نظارت دقیق و مشارکت فعال جامعه، می‌تواند نقش مهمی در کاهش جرم، ارتقاء سلامت روانی و اجتماعی زندانیان و تضمین بازگشت موفق آنان به جامعه ایفا کند. بنابراین، سرمایه‌گذاری در این حوزه نه تنها یک ضرورت حقوقی و اخلاقی بلکه یک راهبرد کلان برای ایجاد جامعه‌ای امن‌تر و عادلانه‌تر است.

پیشهادات در زمینه اقدامات تامینی و تربیتی در راستای بازاجتماعی کردن زندانیان:

تقویت آموزش و مهارت‌آموزی در زندان‌ها

با توجه به اهمیت آموزش در کاهش بازگشت به جرم و توانمندسازی زندانیان، پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزشی و حرفه‌آموزی در زندان‌ها توسعه یابد و با همکاری سازمان‌های آموزشی و فنی حرفه‌ای، دوره‌های متنوع و کاربردی برای زندانیان برگزار شود.

ایجاد و گسترش فضاهای حمایتی و مشاوره‌ای

راه‌اندازی مراکز مشاوره روانشناسی و مددکاری اجتماعی در زندان‌ها برای حمایت روانی و اجتماعی زندانیان و خانواده‌های آنان ضروری است تا بتوانند بهتر با مشکلات روانی و اجتماعی مقابله کنند و زمینه بازاجتماعی شدن فراهم گردد.

توسعه نظام نیمه‌آزادی و نهادهای جایگزین حبس گسترش و تسهیل استفاده از نظام نیمه‌آزادی، آزادی مشروط و سایر نهادهای جایگزین حبس می‌تواند به کاهش جمعیت زندان‌ها و تسهیل بازگشت زندانیان به جامعه کمک کند و از آسیب‌های ناشی از حبس طولانی مدت بکاهد.

تقویت حمایت از خانواده زندانیان خانواده‌ها نقش مهمی در بازاجتماعی شدن زندانیان دارند؛ بنابراین، برنامه‌های حمایتی ویژه برای خانواده زندانیان، شامل آموزش، مشاوره و حمایت‌های مالی و اجتماعی باید تقویت شود تا آسیب‌های اجتماعی کاهش یابد.

افزایش نظارت و بهبود شرایط نگهداری زندانیان بهبود شرایط بهداشتی، رفاهی و امنیتی زندان‌ها، همراه با نظارت دقیق بر اجرای حقوق زندانیان، به حفظ کرامت انسانی و ایجاد فضای اصلاحی و تربیتی کمک می‌کند.

استفاده از فناوری‌های نوین در مدیریت و آموزش زندان‌ها بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی در مدیریت پرونده‌ها، آموزش‌های الکترونیکی و نظارت بر روند اصلاح و تربیت زندانیان می‌تواند اثربخشی اقدامات تأمینی و تربیتی را افزایش دهد.

توسعه همکاری‌های بین‌بخشی و مشارکت جامعه مدنی همکاری میان سازمان زندان‌ها، نهادهای آموزشی، بهداشتی، سازمان‌های مردم‌نهاد و خانواده‌ها می‌تواند فرآیند بازاجتماعی شدن را تسهیل کند و حمایت‌های لازم را فراهم آورد.

توجه ویژه به گروه‌های آسیب‌پذیر برنامه‌های اختصاصی برای زنان زندانی، زندانیان جوان، معتادان و زندانیان سیاسی باید طراحی و اجرا شود تا نیازهای خاص این گروه‌ها پاسخ داده شود.

منابع و مآخذ

۱. ابراهیمی، ش، ۱۳۹۱، جرم‌شناسی پیشگیری، ج ۱، چاپ دوم، تهران: نشر میزان. اشتري، ب، ۱۳۸۵، قاچاق زنان و بردگی معاصر، تهران: نشر میزان.
۲. آخوندی، م، ۱۳۹۰، آیین دادرسی کیفری و اندیشه‌ها، ج ۴، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ هفتم. آشوری، م، ۱۳۹۴، عدالت کیفری (مجموعه مقالات)، تهران: دادگستر.
۳. افتخاری، ا، ۱۴۰۲، خشونت و جامعه، تهران: انتشارات سفیر.
۴. افروغ، ع، ۱۴۰۱، فضا و نابرابری اجتماعی، تهران: نشر دانشگاه تربیت مدرس.
۵. آلتمن، ا، ۱۳۹۲، محیط و رفتار اجتماعی، خلوت، فضای شخصی، قلمرو و ازدحام، ترجمه جواهر افسر و علی نمازیان، تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
۶. بولک، ب، ۱۳۹۲، کیفرشناسی، ترجمه دکتر علی حسین نجفی ابرندآبادی، چاپ سوم، تهران: انتشارات مجد. بیان، ح، ۱۳۷۲، آیین مدیریت، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی، چاپ اول.
۷. جمعی از نویسندگان، ۱۴۰۲، ۶۰ رویه عملی در زندان، کاربرد مقررات بین‌المللی در امور زندانها، تهران، راه تربیت. جوانمرد، ب، ۱۳۸۹، سیاست کیفری سختگیرانه در قبال جرایم خرد، تهران: نشر میزان.
۸. حشمتی، م، ۱۴۰۰، فضای قابل دفاع استراتژی طراحی شهری برای پیشگیری و کاهش جرایم، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی.
۹. دادستان، پ، ۱۳۹۷، روانشناسی جنایی، (تهران: انتشارات سمت، چاپ اول).
۱۰. دلماس مارتی، م، ۱۳۹۷، نظام‌های بزرگ سیاست جنایی (ج ۱ و ۲)، ترجمه علی‌حسین نجفی ابرندآبادی، تهران: نشر میزان.
۱۱. رایجیان اصلی، م، ۱۳۹۴، بزه دیده شناسی حمایت، چاپ اول. تهران: نشر دادگستر.
۱۲. رجبی، ا، ۱۳۹۲، شرح آیین نامه اجرایی سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیت کشور، نشر دانشور.
۱۳. رئوفیان، ح، ۱۳۹۹، حمایت از شهود در چالش با حقوق دفاعی متهم، مجله حقوقی دادگستری، شماره ۷۱، ۱۰۹-۹۳.
۱۴. رئوفیان، ح، و حسن‌زاده محمدی، ح، ۱۳۹۹، حمایت از شهود در چالش با حقوق دفاعی متهم، مجله حقوقی دادگستری، شماره ۷۱.
۱۵. زکوی، م، ۱۳۹۰، بزه دیدگان خاص در پرتو بزه دیده‌شناسی حمایتی، تهران: انتشارات مجد، چاپ اول. شایان، ع، عدالت برای بزه دیدگان، تهران: انتشارات سلسبیل، چاپ اول (۱۳۸۴).
۱۶. زینالی، ح، ۱۳۹۳، «اثرات فقدان حمایت کیفری مناسب از زنان بر بزه‌دیدگی آنها»، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال سوم، شماره ۱۳، ۱۹۷-۲۲۲.
۱۷. صفاری، ع، ۱۳۹۴، کیفرشناسی و توجیه کیفر، علوم جنایی (گزیده مقالات آموزشی برای ارتقای دانش دست‌اندرکاران مبارزه با مواد مخدر در ایران)، ج ۲، تهران: انتشارات سلسبیل.
۱۸. طباطبایی موتمنی، م، ۱۳۷۰، آزادی‌های عمومی و حقوق بشر، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، چاپ دوم.
۱۹. قاسمی مقدم، ح، ۱۳۸۷، رویکرد مدیریت خطر و پیشگیری از تکرار جرم، مجموعه مقالات نخستین همایش ملی پیشگیری از تکرار جرم و بزه‌دیدگی، دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری ناجا.

۲۰. کلارک، آر. وی. جی.، ۱۳۹۸، جرم‌شناسی پیشگیری (۶۰۰ رویه و راهکار برای پیشگیری از جرم)، ترجمه مجید قورچی بیگی، تهران: دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان تهران.
۲۱. کوپل، آ.، ۱۳۹۳، مدیریت زندان‌ها در دوران گذار، ترجمه حسن طغرانگار، تهران، وفاق.
۲۲. کین هون، ت.، ۱۳۹۵، پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی، ترجمه علی سلطانی، فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، شماره ۱.
۲۳. لپز، ژ.، و زینا، ف.، ۱۳۹۹، بزه دیده و بزه‌دیده‌شناسی، ترجمه روح الدین کرد علیوند و احمد محمدی، تهران: انتشارات مجمع علمی و فرهنگی مجد.
۲۴. محمدنسل، غ.، ۱۳۹۷، پلیس و سیاست پیشگیری از جرم، دبیرخانه همایش پیشگیری از وقوع جرم، انتشارات دفتر تحقیقات کاربردی پلیس ناجا.
۲۵. مدیری، آ.، ۱۳۹۵، جرم، خشونت و احساس امنیت در فضاهای عمومی شهر، فصلنامه رفاه اجتماعی، شماره ۲۲.
۲۶. مؤذن‌زادگان، ح.، و رئوفیان نایینی، ح.، ۱۳۹۰، حمایت از امنیت شهود در فرایند دادرسی کیفری، فصلنامه دیدگاه‌های حقوق قضایی، ش ۵۶.
۲۷. مرتضوی، ش.، ۱۳۸۰، روان‌شناسی محیط، تهران: انتشارات بهشتی، چاپ دوم.
۲۸. معظمی، ش.، ۱۳۹۶، پیشگیری جرم شناختی، تهران: انتشارات مجد (حقوقی)، مجموعه مقالات.
۲۹. نجفی ابرندآبادی، ع.، ۱۳۹۸، (به کوشش)، مجموعه مقالات همایش حقوق شهروندی «رویکرد جرم شناختی قانون حقوق شهروندی» تهران، نشر گرایش، ۱۳۸۸.
۳۰. ویلسون، ج.، و کلینگ، ج.، ۱۳۹۲، نظریه پنجره‌های شکسته، ترجمه محمد صدری توحیدخانه، مجله حقوقی و قضایی دادگستری، شماره ۳۴.

An Introduction to the Approaches of Security and Educational Measures in the Resocialization of Prisoners

Mohsen Rostami

Master's Degree in Criminal Law and Criminology, Islamic Azad University, Noorabad Mamasani Branch, Iran.

Abstract

The present study was conducted with the aim of examining an introduction to the approaches of security and educational measures in the resocialization of prisoners. The research method was descriptive-analytic. The findings showed that security and educational measures, as one of the basic pillars of the penal system, are designed with the aim of reforming, educating, and rehabilitating prisoners in order to provide the basis for resocialization and reduce the rate of recidivism while ensuring the security of society. These approaches are based on respect for human dignity, observance of prisoners' rights, and the use of educational, training, vocational training, and psychosocial support methods. The Iranian Prisons and Correctional Measures Organization (IPC) is trying to prepare prisoners for a dignified return to society by implementing various programs, including religious, cultural, vocational training, employment, and support for prisoners' families. Also, emphasizing the creation of a humane and loving atmosphere in prisons, promoting the physical and mental health of prisoners, and using modern methods such as social work and psychology are other features of these approaches. These measures are implemented in the form of correctional institutions such as correctional and training centers and vocational training centers, and aim to discover the causes of committing crimes and prevent their recurrence, helping to rebuild the social identity of prisoners. Thus, correctional and correctional measures play a key role in the realization of criminal justice and the development of social security, not only as a punitive tool but also as a corrective and supportive process.

Keywords: Approaches, Correctional and Correctional Measures, Resocialization, Prisoners.
